

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones de Sa[n]ctis Hyemales, Estiuales, De
festiuitatibus Jesu christi, Beate virginis et alior[um]
Sanctor[um] ... Venera[n]di patris, fratris Nicolai deniise
Ordinis Minor[um] de obseruantia ...**

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Tertium: est mysterium venerande institutionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30625

memo. prefiguratiois Fo. LXXIII

admodū in inferno / sed q̄si in tellari v̄ lu
nari lumie p̄ fidē hoc sac̄m cognoscimus
Uñ canit ecclia. Ad firmandū cor sine q̄
sola fides sufficit. **S**c̄da est loq̄ desce
sionis: q̄ descēdebat in deserto circa ca
stra filioꝝ ist̄ t̄m: et q̄q̄ defecit cū intraue
rūt terrā p̄missiois. Sic hoc sac̄m datur
in deserto hui⁹ vite ⁊ filijs ecclie t̄m. Cū āt
ad repromissam viuentiā terrā p̄uentum
fuerit: non ampl̄ hoc sac̄m offeret: s̄
gloriosissim⁹ iesus in p̄ria specie dare vide
bit. **T**ertia est t̄ps recollectiois. Sex ei
dieb⁹ colligebat: sextisq̄ ferijs p̄ sabbato
iussus est colligi: sabbato aut̄ egressi q̄daz
vt colligerēt nō inuenerūt. Sic ⁊ istud vi
uificū sac̄m nō nisi t̄pe p̄ncis pegrinatio
nis p̄t̄ haberi: sed nō in sabbato. i. requie
die: sed veriaz dieꝝ est ibi iuueniet rex n̄r
iesus nō mystice sac̄o velat⁹ s̄ manifest⁹
et decore regio gl̄osus. **Q**uarta ē ter
min⁹ mēsuratiois. q̄ p̄ singla capita mē
mensurā. s. gomoz ex parte dñi moyses col
ligi instituerat: nec q̄ pl⁹ collegit pl⁹ hūit:
nec q̄ min⁹ min⁹ inuenit. Sic quidē istō
mirabile sac̄m neq̄q̄ p̄tinet minorē iesuz
in minorū hostia q̄ in maiorū: nec pl⁹ est in
plurib⁹ q̄ in vna. **Q**uinta est rit⁹ p̄para
tiois: q̄ illud māna ignē optime sustine
bat: cū aut̄ incaluisse sol̄ liq̄fiebat. Nam
māna liq̄dū colligebat s̄le cordādro ⁊ p̄
ignē ponebat ⁊ efficiebat dūz: deinde tri
turabat ⁊ ex eius farina p̄ficiebat panis.
Sic istō sac̄m deuoti cordis ignē sustinz
et seruētis amoris. Sed dū incaluit sol
hūane vanitatz ⁊ curiositatis ita q̄ hō t̄m
rōni natural̄ inmitit liq̄scit. i. in tali mente
null⁹ valoris fit q̄ nescit rōne nā al̄ ali
ca mysteria p̄bendere. Vel aliter dicere
possum⁹. Sicut ad calozē solis māna liq̄
fiebat: ⁊ ad calozē ignis indurabat: sic qui
amore diuini solis hoc sacramtū digne su
mit: q̄si in ei⁹ ore liq̄fit: q̄ sapore eius pe
pit. Sed q̄ igne cupiditatis mūdane vel
carnal̄ p̄cupie succellus fuerit q̄ esset indu
ratū: sapore ei⁹ nō p̄cipit. **S**exta est v̄
sus reseruatōis. Nā p̄cepit moyses q̄ nul
lus fuaret ex eo vsq̄ mane. Uñ ab aliq̄
bus p̄tra p̄ceptū dñi in diē alterz reserua
tū p̄putruit ⁊ p̄mibus scaturire cepit: sic h
sac̄m reseruatū ad t̄palem questū scatur
relet p̄mib⁹ diabolice simonie. **S**epti

ma est gust⁹ saporatiois. Aliq̄ em̄ cū sūma
delectatioē yescabant cibo illo: et vnicui⁹
q̄ sapiebat iuxta suū desiderū. Sap. xvij
Paratū panē d̄ celo p̄stitisti eis sine labo
re oē delectamentū in se d̄ntem ⁊ oīs sa
poris suauitatē: subam tuā et dulcedinez
tuā quā habes in filios oñdebas deserui
ens vnicui⁹ vsq̄ volūtatz ad q̄d q̄sq̄ vo
lebat p̄uertebat. Hec ibi. Hōnllī s̄o mur
murātes dicebat: Nā nostra nauseat sup
cibo isto lenissimo. Sic hoc sac̄m sumētū
bus diuersimode sapit s̄m diuersas dispo
sitiones q̄s in eis format vel desiderū cha
ritatis vel indevotio malignitatē. **Q**uē
obstruunt p̄corēs ⁊ p̄sumptuosi q̄ corpus
chū sumētes nullū ex eo p̄cipiunt sp̄iales
gustū. Alij s̄o q̄m̄t̄ abstr̄ p̄ter fidē ⁊ des
uotionē p̄solant ⁊ recreant: de q̄ r̄i possit
exēpla multa narrari: Uñ t̄m t̄m referē
q̄d legit rome p̄tigisse. T̄pe nāq̄ Euge
nij q̄rti q̄dam nobil⁹ ⁊ sp̄ialis dñi deo de
uotissima francisca noie de p̄ciantis sint
gulis dieb⁹ festis sac̄i cōionez reuerētiss
me suscipiebat. sentiebatq̄ delectationez
mirabile adeo vt sepi⁹ post cōionē p̄ ma
nū t̄pis spaciū raperet in extasim. Quā
dā s̄o die dū in ecclia sc̄e Leclie trās t̄p
berim expectaret accipe cōionē: sacerdos
ille q̄ celebrabat: aut leuitate ducē: aut d̄
abolica tentatōe deuicē: r̄t̄ant sibi dare
hostiā nō p̄secratā. Lūq̄ ori ei⁹ appropin
q̄sser: recusauit illā sumere vi. Pareat t̄m
deus o pat̄ sacerdos q̄ me nō solū decipe
credidisti / sed etiā solatrā facere voluisti
Quib⁹ verbis p̄mor⁹ sacerdos ventā pes
tij: ⁊ pet̄m postea p̄fessus: r̄e alijs studaie
enarrare.

Tertū est mysteriū venerāde insti
tutiois. Ubi p̄cipue norande s̄nt
tres p̄sideratioes.

Prima est p̄sideratio modalis.

Sc̄da est p̄sideratio localis.

Tertia est p̄sideratio t̄palis.

Prima est cōsideratio
modalis vbi sunt tria p̄ncipalia p̄replan
Primū est mysteriū le (da mysteria.
galis obseruatōis: q̄ vīz dñs anteq̄ sa
cramentū corpis sui institueret voluit ob
seruare legales ceremonias comedēdo a
gnū pascale cū azymis panib⁹ et succo la
K R 3

De venerabili sacro de mysterio

et uacat agrestium quod ad modum preceptum fuerat Erud. xij. Illis aut edentibus ait: Desiderio desideravi. i. valde desideravi hoc pasca manducare vobiscum. In quo notat quod desiderium nunc salutis desiderium habuit. Hoc de ut se ostendat volutarie pati cuius passionem immolatio agni typici signabat. Et ut demonstraret affectum quem habebat ut legalia cessarent: et euangelij veritas curreret. Dicit itaque: Desiderio desideravi etc. Desiderio inquit vobis redemptio: desiderio legalis cessationis: et desiderio noue institutionis. In hoc itaque mysterio legalis obseruatio tria nobis significant obseruanda quoniam dicitur corpus summum. **P**rimo est obediens obseruatio: promptitudo: per hoc quod dominus ipse legem voluit obseruare. **S**ecundum est spiritualis affectio: scilicet: quod azymos panes intelligit: quod enim esse affectio hominis azyma. i. sine fermento sine corruptione. **T**ertium est cordialis punctio: amaritudo: quod lactucas agrestes featur. **S**ecundum est mysterium exemplaris humilitationis: quod lauit pedes discipulorum. Unde Jo. xij. dicit: Cena facta non quod totaliter esset copietas: sed erat facta quod ad esum agni non quod ad alios cibos quos postea comederunt. **U**n de Jo. xij. Et cum recubisset ite etc. surrexit ad lauandum pedes discipulorum. Sic dicit euangelium. Surgit a cena et posuit vestimenta sua. Et cum ac. lin. pre. se. deinde misit aquam in pel. et ce. la. pe. disci. suorum et extersit. lin. quod erat punctus etc. ut habet in euangelio. **Q**uid erat videre regem angelorum et dominum celum et terre genuerunt ante pedes discipulorum et magnis precibus preceperunt et lauantes pedes illos sordidos et lutosos. **O** summus pietatis indicium. **O** mirandum humilitatis exemplum. **A**ns. **O** terras cinis adhuc superbia te eleuat: adhuc impatientia te exagitat. **I**ntuere humilitatem et mansuetudinem speculati vniuersae creature creatori: et tremendum iudicium viuorum et mortuorum ante pedes hominis etiam traditoris sui genua curuantem. **D**isce ab eo quod mitis est et humilis corde. **H**ec ille. **E**t hoc habemus documentum quod ad hoc sacramentum non est accedendum nisi cum vera humilitate et pedum. i. affectionum ablutione. **T**ertium est mysterium sacramentalis dispensationis. **U**n accipies panem in seras ac venerabiles manus tuas eleuatis oculis in ce-

lum. ut dicit in Cano. bti Pe. ut per hoc instruantur qui volunt hoc sacramentum sumere: dominus hinc oculos mentis in celum eleuatos: et non ad inferiora depresso: dicitur Ps. Oculi mei semper ad dominum. gratias agens. ut habet etiam j. Cor. xij. ut doceret sumentes hoc sacramentum esse debere deo gratos siue gratias agere de tanto beneficiis. benedixit et precrauit. i. transsubstantiauit in corpus suum et liberalissime distribuit discipulis suis dicit. Accipite et manducate: ut habet j. Cor. xij. **E**t qui accipit documentum quod hoc sacramentum est liberalissime comunicandus et ministrandus: dicitur domino Mat. x. **B**eatissimus accipitis: gratis date. **N**am simonia in hoc sacramento detestabilior est quoniam est excellentius donum dei. **I**n hac autem sacramentali comunicacione corporis sui ostendit dominus suam incomprehensibilem potentiam in transsubstantiacione. **A**ug. **D**ivine potentie cuncta equaliter subiacent. **I**te sua admirabilem sapientiam in corpore sui occultatione: quod corpus suum sic occultat sub specie panis ut sic modo quodam non carnali sed spirituali manducetur. **P**s. quoniam magna facta sunt opera tue domine: oia in lapia fecisti. **I**te ostendit suam inestimabilem clementiam seu misericordiam in liberali suspensio dante. **P**s. quoniam magna multitudo dulcedinis tue domine qua abscondisti. i. abscondite tribuisti in hoc sacramento tuis. **U**nde bene liberalitatem amplitudinem. **H**ec enim solium corpus suum dedit eis: sed et prater officium dicitur et consecrati faciendo eos sacerdotes: et potestatem etiam alijs dispensandi. **U**n dixit eis: **H**oc facite in meam commemorationem. ut habet Lu. xxij. **E**t quod modum fecit in suscipio consecratione et comunicacione: sic et in consecratione sanguinis est ex vino et eius comunicacione. **C**irca predicta tria tria quoniam. **P**rimo ut ipse cibus in cena sumpserit panem corpus et sanguinem. **R**ideretur. **U**nde quod sic: ut dicit Thoma. in. par. 2. in. iij. sen. **U**n Hieron. **D**ominus Iesus ipse cibus et panis: ipse comedens et qui comedit. **S**icut qui prius baptizari voluit quod alius baptismum imponeret: sed baptismum non indigeret et alia quam alius obsequanda instituit ipse permitus obsequauit: sicut illud Act. 1. **E**t ipse permitus facere et docere. **I**ta ipse primo corpus et sanguinem sumpsit et tradidit discipulis: non propter indigentiam: sed gratia exempli. **O** vere mirabile iudicium. **U**n quidam melitricem sic dicit. **R**ex sedet in cena tui ba cibus

venerāde institutōis Fo. LXXIII

quod dena. Se tenet in manib; se cibatur ipe
 cib; et aut ex hac sumptioe nō fuerit au-
 gmentata gra chri; inde tñ hūit qndā spūa
 lem delectationē actualē ex noua institu-
 tione huius sacri. Nā vt dicit Sapiēs. Desi-
 deriū si ppleat delectat aiām. Ipe aut dicit
 cebat (Luc. xxi.) Desiderio desiderauit h
 pasca mādūcare vobiscū. Qd exponēs
 Eusebi; de nouo mysterio huius noui sa-
 cramenti. **S**ecūdo qrit: Ut iude p dūori
 dederit corp; suū. Rñsio. Sicut dicit Tho-
 mas vbi s. Hilari; sup; Matt. posuit q
 chris iude corp; suū nō dedit: et hoc ueni-
 ens fuit considerata malicia Iude. Sed q
 chris nobis esse debuit exemplū iusticie n
 ueniebat et magisterio vt iudam pec-
 catorē occultū sine accusatione et euidēti p-
 baratione ab alioz cōtione separet: ne p hoc
 daret exemplū platis ecclie silia faciēdi et
 inde iudas exasperat; sumeret occasionez
 peccādi. Et ideo vōm est q iudas chalijs
 corp; et sanguine dñi suscepit: vt dicit Dion.
 lib. ecclēstie hierar. et Aug. sup; Ioāne
 Hec Tho. Sed; aut Alex. in. iij. par. sū.
 in trac. de eucharistia: hoc factū est a dño
 triplici rōne. **P**rimo rōne diuine sapie:
 vt sic oēs istrueret inimic; bñfacere. Dat
 thei. v. Bñfacite his q oderūt vos: Pre-
 terea p hoc instruit dispensatores huius
 sacri q peccatib; occultis in sili casu debe-
 rent hoc sacm pferre. **S**ecūdo rōne diuine
 misericōdie: vt vicijs sic ipm reuocaret a malo.
 Ille em miser ex consideratiōe tāte bonita-
 tis et dulcedinis chri; q corp; suū ei dedit:
 a malo pposito debuit reuocari: et psequē-
 ter virtute carni sacri meliorari. Sed miser
 ille sibi auxit petm vnde sibi debuit auxili-
 se meritū: vt dicit Chrys. sup; Matt. qm
 neq; a bñficio neq; ab honore neq; a timo-
 re factus est potior: sed peior. **T**ertio ra-
 tione diuine iusticie. qz ex q tanto bñficio
 noluit a pcepta malicia cessare: ideo iusto
 dei iudicio punitus est lapsu grauior; cul-
 pe. de pperatiōis. Iuxta illud Apoc. vii.
 Qui in sordib; est sordescat adhuc. Et ei
 dicit glo. qdaz ad Ro. j. Strictissimo dei
 iudicio fit vt peccata pctis puniāt. **T**er-
 tio qrit: Ut chris dederit tūc discipulis
 suis corp; suū passibile vel impassibile.
 Rñsio. Sicut dicit Tho. vbi s. Manifestus
 simū est q idē vep corpus chri erat quod

tūc a discipulis in ppta specie videbat et in
 specie sacri sumebat. Nō aut erat impassibi-
 le sūm q in ppta spē videbat: imo passibi-
 paratū. Ideo nec ipm corp; qd in spē sa-
 cramenti sumebat impassibile erat: impassi-
 bili tñ mō erat sub specie sacri: Passio em
 requirit pccatū corp; qd parit ad id quod
 agit. Corp; aut chri est sub sacro nō cō-
 paratur ad ea q circūstant mediātib; pro-
 prijs dimēsiōib; qb; corpa se tāgunt: sed
 mediātib; dimēsiōib; panis et vini: ideo
 species ille sunt q parant et vident: nō aut
 ipm corp; chri. Hec Tho. Et his q seqt
 q nūc sumit a fidelib; in hoc sacro passibi-
 le: nūc aut glosolūm: immortale: et impassibi-
 le.

Secūda est consideratiō

localis: Vbi p considerandū est q hoc sacm
 institutū est in hierlm: in monte sion: et in
 cenaculo grandi strat; p que fecant tres
 dispositiōes ante recipienti hoc sacramē-
 tū necessarie. **P**rima est q debet recipi
 in pscitia pacificata: q p hierlm significa-
 tur: quia hierlm visio pacis interpretat. p
 In pace factus est loc; eius. **S**ecūda est
 q debet recipi in pscia p ptemplationem
 eleuata: q intelligit p monte sion. Non in
 terprat speculās siue speculatio. p. Na-
 bitatio eius in sion. Idē. Qm elegit dñs
 sion elegit eam in habitatiōe sibi. **T**er-
 tia est q debet recipi in pscia deuotioe sā-
 cta et pntib; ornata: q p cenaculū strat; p
 intelligit. Erat aut illō cenaculū grande
 quia pscitia recipientis hoc sacm debet
 esse dilatata p charitatē q est excellētissī-
 ma virtutū. Aug. in quodā ser. Habita-
 culum cordis nostri euacuet vicijs: et vir-
 tutib; repleat. S cātat ecclia. Adornas ha-
 lamū tuū sion et suscipe regem chri.

Tertia est consideratiō

tēporalis. Vbi p considerandū q hoc sacm
 ueniēter institutū est in lege euāgelica q
 est lex amoris et tēpore vicino passioi chri
 Lut; assignari pōt sūm doctores triplex p-
 cipua rō. **P**rima est ratio corp; passibile
 tractationis. Hāc rōem ponit Eusebi; di.
 Quia corpus assumptū ablaturus erat
 ab oculis: illatur; siderib; nō erat vt i dē
 cene sacri; corp; et sanguis sui psecrari; vt eo

De venerabili sacro. De myst.

leretur iugiter mysteriū qđ semel offerbat in precii. Scđa ē rō legalis terminationis: qđ em̄ ver^o sacrificiū in passione terminādū erat. 3° tūc rōis pueniēs erat ngūū inchoare z nō añ: qđ n̄ erat pueniēs ymbriā z p̄tate simul currere. Bēda finitīs veteris p̄tate solēnijs qđ in cōmē moratōe antiqđ liberatōis de egypto agebant^{ur} transit ad nouū qđ in sue redēptioⁿis memoriā ecclesia frequētare desiderat: p carne z sanguine agni sue carnis z sanguis sacm̄ in panis z vini figura substitūens sacerdos in eternū factus fm̄ o^z dñe melchisedech. Tertia est rō sp̄ialis instructōis qđ est p̄cipue triplex. Prima ē instructio firmitatis recordatōis. dñi ce passōis. 3° em̄ in impiete passōe institutū est vt magis hoc signo infingeret fidelium cordib^{us} p̄xime factā passōe. An̄ passōe n̄ institutū fuit nō ad celebrandū tūc s^z postea vt esset signū rememoratīuū passōis. Un̄ dī. Lu. xij. Hoc facite in meā cōmemoratōe. Scđa est instructio amplioris deuotiōis: scz habēde circa hoc sacramētū qđ in vltimo recessu suo dñs vt seipulis tradidit. Aug^u. lib. de rñsionē ad ianuariū. Saluator vt vehemētius cōmēdaret mysteriū hui^{us} altitudinē: vltimū h̄ voluit infingere cordib^{us} z memoriē discipulor^{um} a quib^{us} ad passōe discessurus erat. Hec ille. Sicut qđ p̄cepit dñs filijs israel tūc p̄mo agnū paschale māducare qđ decessit eos de captiuitate egyptiaca liberauit: ita h̄is sacramētū eucharistie tūc p̄mo instituit qđ voluit nos de diabolica p̄tate eripere. Tertia est instructio feruētioris dilectōis quā scz dñs ad nos habuit z quā ad eū habere debem^{us}. institutū est em̄ hoc sacramētū in signū euidētissimū amoris dulcissimi quā dñs habet ad genus humanū. Ervide bene hūc amorē. Nō em̄ solū voluit dare nobis sua. i. ohseq^{ua}. i. oim creaturaz: z suos. i. angelos in adiutoriū: sed etiā seipm̄ dare voluit. Nō em̄ p̄tentus eē poterat amor: ille dulcissimus qđ nos diligit nisi seipm̄ daret. Seipm̄ qđ dedit i filiū p̄ carnis assumptōne. Esa. ix. Fili^{us} dat^{us} est nobis. Dedit se in sociū p̄ p̄formationē. Phil. ij. Habitu inuētus vt hō. Dedit se in magistrū p̄ doctine p̄dicationē. Jo. xij. Vos vocatis

me mag^{is} z dñe z h̄i dicitis sus ceni. Dedit se in dūcē p̄ exēpli operationē. Jo. xij. Exēplū dedit vobis: vt quēadmōdū ego feci ita z vos faciatis. Dedit se in patrem p̄ grē regenerationē. Jo. j. Quorūqđ autē receperūt eū dedit eis p̄tatem filios dei fieri his qđ credūt in noie ei^{us}. Dedit se in hoc locaustū medullatū z redēptōis n̄re p̄tū p̄ suā passōe. Dedit etiā seipm̄ in abum ad sp̄iale refectionē: z tandē dat seipm̄ in celeste p̄mū ad n̄ram gl̄ificationē. Un̄ cātar ecclesia. Se nascēs dedit sociū: cōm̄ uescēs in edulū: se moriēs in precii: se regnās dat in p̄mū. Ardētissim^{us} amor clemētissim^{us} mi cordis sui. Supabūdāter p̄fecto nobis oñdit qđ nō nos dilexit. Et qm̄ istud est sacramētū amoris p̄tate institutū ē quādo amor ei^{us} bulliebat atqz fremebat. Jo. xij. Cū dilexisset suos qđ erat in mund^o: dōn^{de} finē dilexit eos. i. fm̄ glo. maiorē suā gna dilectōis ostendit.

Partū ē mysteriū admirāde signi qđ ficatōis. Sacramētū p̄p̄e dī factū cre rei signū. 'quodlibet' ei sacramētū inq̄ntū sacramētū: aliqua rē sacra signi ficat. Hoc autē sacramētū tres h̄z significatōes p̄cellentes pura cordis deuotiōe scz pius cōtemplandas.

Prima: ē signū rememoratīua.

Scđa: ē significatio rep̄ntatiua.

Tertia: est signū p̄figuratiua.

Prima igitur est signū

ficatio rememoratīua scz respectu rei p̄terite scz oim mysterioz qđ p̄ nob fecit de^{us} in carne hūana scz incarnatōis: natiuitatis: z c. sp̄aliter passōis z mortis eius. p̄. Scđa fecit mirabiliū suoz misericōis z miserator: dñs: eia dedit timētib^{us} se. Et qđ h̄i passio vey fuit sacrificiū deo acceptissimū. 3° p̄p̄ h̄ac signū h̄ sacm̄ dī sacrificiū. Idcirco dñs istitues h̄ sacm̄ dī Lu. xij. h̄ facite in meā cōmēoratōe. i. in mee passōis recordatōe. Et h̄ apls exponit. j. Loz. xj. d. Quorūscūqz māducabit panē hūc calicē biber^{et} mortē dñi annūciabit^{ur} donec veniat. s. ipe dñs ad iudiciū. Cōsideratio affectiua hui^{us} signū h̄z p̄cipue tres fruct^{us} dignissimos sue utilitates i nob. Primo em̄ ē inflammatiua